

DECÈMBRA 2021
PRIŠTINA

Autori:
Samir Shahini

Riçhibårdili pi rromani çhib kotar:
Denur Paçaku

**TERNENGO ZORALIFE
KOTAR O RROMANE,
AŞKALIUNE THAJ
EGIPQANIUNE
KOMUNITETJA**

www.admovere.org

Implementimo kotar:

admovere

Phikodeimo kotar:

Republika e Kosovës
Republika Kosovo - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit
Ministartstvo Kulturë, Omalindine i Sportit
Ministry of Culture, Youth and Sport

**TERNENGO
ZORALIFE KOTAR
O RROMANE,
AŞKALIUNE THAJ
EGIPQANIUNE
KOMUNITETJA**

ADMOVERE
(education |
transitional justice |
peacebuilding)

O REKOMANDIPJA

- Te oven maj but korkoro3anipaske fušate ano terreni vaš školuipasko efekto ko siklarne kotar e rromane, aškaliune thaj egipqaniune komunitetja.
- Te ovol thaj te lačheadikergöl jekh komunikipasko grupi maškar pedagogipasko triniglo: sikavno – (dad-daj) – siklarno, vaš te dikholpe maj paše ta na/save problemjencar denape ano lengo funduno edukipe vaj maškarutno edukipe, te sine on financiarune sfide ja ani javer forme.
- O škole ano koordinipe e komunalune edukipaske drejtorie te den phiko materialencar vaš siklipe ko siklarne kotar e rromane, aškaliune thaj egipqaniune komunitetja.
- O škole te sigurinen jekh ambiente bizo diskriminipe, inkluzivno thaj jekhutno vaš sa o siklarne bi lendoj ani konsideracia i etnia, i raca hem javer elementä.
- Ministria vaš Edukipe, Skencia thaj Tekologia (MEST), te dikhol-tretirinol e ideä vaš financiaruno phikodeipe e ternenge kotar rromane, aškaliune thaj egipqaniune komunitetja ano universitariuno edukipe.
- Studentjengo Centro hem Studentjengi Menza, te mukhen kotar o tarife-pokinipe e terne kotar rromane, aškaliune thaj egipqaniune komunitetja, kaj lena drom kotar javer komune vaš te nakhen-prastan olengo universitariuno edukipe.
- Prištinako Universiteti te dikhol-tretirinol e ideä vaš te denpe o lizeratä ani rromani čhib, v.š ano Filologiäko Fakulteti.

UPRUNO EDUKIPE

Vaš upruno (uço) edukipe, o kotorleipe e rromane, aškaliune thaj egipqaniune komunitetengo (hem javer etnikune komunitetä) isi but tikno. O indikatorä vaš akava but tikno kotorleipe itane ververutne, ama hem but akaja isi phandi ani socio-ekonomikuni situata. Manglape te inara pi godi kaj Prištinako Universiteti (PU), sakana hem purano institucioni vaš upruno edukipe ano than, angledikhlarela rezervime kuote (12%) vaš o studentä kotar nabare etnikune komunitetja. Bazirimo ano jekh skencialuno dikhlaripen (hulumtimo) kotar i organizata „Admovere“, ani perioda 2008–2020, ano sa fakultetä ano PU, sine 5,372 rezervime thana vaš nabare etnikune komunitetja. Biumlavdipea kotar akava gendo, ano sa akala berša, 18,42% e thanengo sine astarde e 990 studenjencar kola akceptile kotar etnikune komunitetä. Kotar akala, 23.93% diplominde kotar 990 kobar akceptile. Ajokha, 237 studentä kotar etnikune komunitetja diplominde ano PU vaš-ano 12 berša.³

¹Tematikuno raporti «Vështirësitätë që hasin nxënësit e komuniteteve Rom, Ashkali dhe Egjiptian në shkollim», hramimo kotar Samir Shahini phikodeimo kotar o projekti «Iniciativa e Kosovës për Integrim KOSINT 2020» financirimo kotar Fondacioni për Shoqëri të Haour, implementimo kotar Qendra për Arsim e Kosovës (KEC) ano partneriteti Balkan Sunflowers (BSFK), Syri i Vizionit (Siv) dhe Roma and Ashkalia Documentation Center (RADC), çham 6. Baredivaj 2019, Priština.

²Odote.

³Raporti «Përfshirja e studentëve të komuniteteve joshumicë në Universitetin e Prishtinës (UP)», Fitore Metbala&Aulonë Memeti, ADMOVERE, çham 36. Decëmbra 2020, Priština.

E RROMANE, AŠKALIUNE THAJ EGIPQANIUNE KOMUNITETENGE SFIDE ANO EDUKIPE ANI KOSOVA

Mamuj kaj o publikuno holistikuno gndipe-opinioni mužinela te ovol kaj e situacia e rromane, aškaliune thaj egipqaniune komunitetjenge isi lači, akala komunitetja pandar therena sakovadivutne problemä. O sfide ano edukipe, ano leipe e sastipaske servisjengo, ano butikeripe hem javer, itane konkretune problemä e rromane, aškaliune thaj egipqaniune dizutnenge ani Kosova.

ANGLOUNIVERSITARIUNO EDUKIPE

E rromengo, aškaliengo thaj egipqaniengo kotorleipe ano edukipasko sistemi na isi čhalarno. Akala komunitetja phirena te oven-pandar itane maj tikno grupo kaj itavo inkuadrimento ano funduno edukipe (funduni škola) hem pandar po tikno grupo kaj isi inkuadrimento ano maškarutno thaj upruno edukipe. Viajokha, rromane, aškaliune thaj egipqaniune čhavorre itane odola kaj kerna hem baro čhavorrengo gendo kaj mukhle i škola ja itane ano rreziko te mukhen¹. Perala pi godi kaj bazirimo ano krizi, ano anglouniversitariuno edukipe lena kotor o čhavorre kaj therena 6–18 berša ano trin nivelä: funduni škola (o klase 1–5), maškarteluni škola (o klase 6–9), maškarupruni škola (o klase 10 – 12/13), kote duj anglune nivelä itane kotor e obligunoipasko školuipe².